

ในสัปดาห์ที่ 10 ระหว่างวันที่ 6 - 12 มีนาคม พ.ศ. 2548 สำนักระบาดวิทยา ได้รับรายงานผู้ป่วยด้วยโรคในข่ายงานเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาที่น่าสนใจ ดังนี้

1. โรคอาหารเป็นพิษจากการรับประทานเมล็ดพืชที่จังหวัดนครสวรรค์ พบผู้ป่วย 17 ราย

ในวันที่ 7 มีนาคม พ.ศ. 2548 เวลา 12.00 น. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครสวรรค์ได้รับแจ้งจากโรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ว่า มีเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนอนุบาลแห่งหนึ่งใน ตำบลปากน้ำโพ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 15 คน มารักษาด้วยอาการคลื่นไส้ อาเจียน ปวดท้องและถ่ายเหลว หลังรับประทานเมล็ดพืชของต้นไม้มชนิดหนึ่ง ที่ขึ้นอยู่ภายในบริเวณโรงเรียน แพทย์รับไว้รักษาในโรงพยาบาล 1 ราย หลังได้รับการรักษาทุกรายอาการทุเลา

จากการสอบสวนโรคพบว่า ในเช้าวันที่ 7 มีนาคม พ.ศ. 2548 เวลาประมาณ 10.00 น. ขณะที่นักเรียนชายชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 อายุ 12 - 14 ปี จำนวน 17 คน กำลังนั่งใต้ต้นไม้เพื่อรอสอบข้อสอบต่อไป มีเมล็ดพืช สีน้ำตาลลักษณะคล้ายเมล็ดฟักทองเม็ดใหญ่ ร่วงลงมาจากต้นไม้ดังกล่าว จึงลองแกะเปลือกออกและรับประทานคนละ 1 - 8 เมล็ด หลังจากนั้นประมาณ 20 - 60 นาที ทุกคนมีอาการปวดท้อง คลื่นไส้ อาเจียน ถ่ายเหลว เวียนศีรษะ และบางรายมีอาการแสบคอร่วมด้วย ครูได้พาเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาล 15 ราย อีก 2 ราย มีอาการเล็กน้อย และหายเป็นปกติเองในเวลาต่อไป หลังจากสอบสวนและควบคุมโรคในพื้นที่แล้ว ทีม SRRT ของจังหวัดนครสวรรค์ได้แนะนำให้ทางโรงเรียนตัดต้นไม้ที่ต้นโพธิ์ศรีทิ้ง เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กนักเรียนได้รับอันตรายโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ พร้อมทั้งได้ขอความร่วมมือจากสำนักงานพื้นที่เขตการศึกษาทุกแห่งให้แจ้งเตือนสถานศึกษาในพื้นที่ ให้ระมัดระวังและป้องกันไม่ให้เด็กนักเรียนรับประทานเก็บเมล็ดต้นไม้ที่ต้นโพธิ์ศรีและพรรณไม้อื่น ๆ ที่มีพิษ เช่น ต้นหนุมานนั่งแท่น ต้นหมากเหลือง ต้นสบู่ขาว ต้นมะเขือบ้า เป็นต้น รวมทั้งได้ส่งข่าวถึงสถานีวิทยุและหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เพื่อให้สุศึกษาและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนระมัดระวังตนเอง และเตือนบุตรหลานมิให้รับประทานเมล็ดพืชที่ไม่รู้จัก

ต้นโพธิ์ศรีมีชื่อเรียกหลายอย่าง เช่น โพธิ์อินเดีย โพธิ์หนาม โพธิ์ศรีมหาโพธิ์ โพธิ์ทะเล ทองหลวงฝรั่ง เป็นต้น โดยเมล็ดของพืชชนิดนี้มีเปลือกสีน้ำตาล รูปร่างคล้ายเมล็ดฟักทอง แต่มีขนาดใหญ่กว่าเล็กน้อย ภายในเมล็ดประกอบด้วยน้ำมันที่มีคุณสมบัติเป็นยาถ่าย และโปรตีนมีพิษชื่อ Hurin หรือ Crepitin ซึ่งมีฤทธิ์ทำให้เกิดอาการคลื่นไส้ อาเจียน ถ่ายเหลว ปวดท้อง ตาพร่า หากได้รับพิษในปริมาณสูง ๆ อาจทำให้เพ้อ ชัก หมดสติ และเสียชีวิตได้ ยางของพืชชนิดนี้ จะทำให้ผิวหนังเป็นผื่นแดงแบบไฟลามทุ่ง และพุพองเป็นตุ่มน้ำใส หากยางเข้าตา อาจทำให้ตาบอดได้

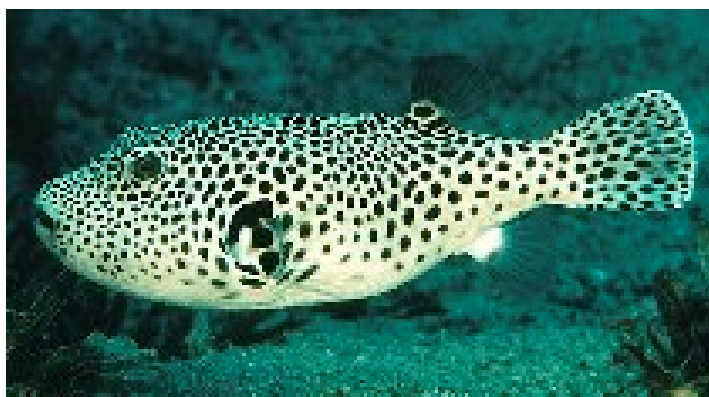
2. โรคอาหารเป็นพิษจากการรับประทานปลาปักเป้าที่จังหวัดชัยภูมิ พบผู้ป่วย 2 ราย

ผู้ป่วยเพศชาย อายุ 41 ปี ร่างกายแข็งแรง อาชีพทำนา อยู่บ้านเลขที่ 187 หมู่ 3 บ้านลาดใหญ่ ตำบลลาดใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ เริ่มป่วยวันที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 เวลา 9.00 น. ด้วยอาการชาที่ปาก ลิ้นแข็ง ขกแขนและขาไม่ขึ้น หายใจลำบาก เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลชัยภูมิในวันเดียวกัน

จากการสอบสวนโรคพบว่า ในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 น้องเขยของผู้ป่วยรายนี้ได้จับปลาปักเป้า น้ำจืดจากแม่น้ำในเขตพื้นที่บ้านลาดใหญ่ จำนวน 5 ตัว นำมาอย่าง และรับประทานแก้มือพร้อมกับผู้ป่วยในเช้าวันรุ่งขึ้น เวลาประมาณ 07.00 น. โดยผู้ป่วยรับประทานเนื้อปลา 3 ตัวครึ่ง พร้อมดื่มน้ำปลา จำนวน 4 ตัว

หลังจากนั้นประมาณ 2 ชั่วโมง เริ่มมีอาการป่วย แพทย์รับไว้รักษาในโรงพยาบาล หลังได้รับการรักษา อาการทุเลา ส่วนน้อยของผู้ป่วยรายนี้ รับประทานเฉพาะส่วนที่เป็นเนื้อปลาประมาณครึ่งตัว มีอาการป่วยเพียงเล็กน้อย และหายเป็นปกติหลังจากนั้นไม่นาน

ปลาปักเป้า (Puffer Fish) พบได้ทั้งในน้ำจืดและน้ำเค็มในประเทศที่มีอากาศร้อนและอบอุ่น ลำตัวเป็นป้อมกลม ยาว 6 – 10 เซนติเมตร สามารถพองตัวได้ ผิวหนังมีหนาม พื้นมีลักษณะเป็นกระดูกแข็ง ไม่มีครีบท้อง (ดังรูป) ทุกชนิดมีพิษ ไม่ควรนำมารับประทาน พิษของปลาชนิดนี้มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า Tetrodotoxin ซึ่งเป็นสารที่ทนต่อความร้อนสูง จึงมักไม่ถูกทำลายในกระบวนการประกอบอาหาร หนังกปลาเป็นส่วนที่มีพิษสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ไข่ปลา เนื้อปลา ตับ และลำไส้ ตามลำดับ สารพิษชนิดนี้จะไปขัดขวางกระบวนการทำงานของระบบกล้ามเนื้อ และระบบประสาท ทำให้เกิดอาการลิ้นชา อาเจียน กล้ามเนื้อแขนและขาอ่อนแรง เดินเซ ขยับเขยื้อนไม่ได้ หายใจลำบาก หากรับประทานมากและรักษาไม่ทันอาจทำให้เสียชีวิตได้ อาการเหล่านี้มักเกิดอย่างรวดเร็วหลังรับประทาน 5 – 20 นาที หรืออาจนานถึง 2 – 3 ชั่วโมง

3. การระบาดของโรคไวรัสตับอักเสบเอ ที่จังหวัดลำพูน พบผู้ป่วย 10 ราย

ในวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2548 เวลา 16.00 น. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำพูนได้รับแจ้งจากบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมลำพูนว่า มีพนักงานป่วยด้วยโรคตับอักเสบเอ จำนวน 10 ราย จึงได้ออกสอบสวนและควบคุมโรคในพื้นที่ทันที

จากการสอบสวนโรค พบว่าผู้ป่วยทั้งหมด เป็นชาย 7 ราย หญิง 3 ราย อายุเฉลี่ย 26 ปี (23 – 33 ปี) เริ่มป่วยระหว่างวันที่ 24 – 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 กระจายรักษาในโรงพยาบาลทั้งของรัฐและเอกชน รวม 4 แห่ง ตรวจ HAV-Ab IgM ให้ผล Positive 4 ราย อีก 6 ราย กำลังรอผล หลังได้รับการรักษา ทุกรายอาการทุเลา

การระบาดในครั้งนี้ คาดว่าน่าจะเกิดจากการรับประทานอาหารที่ปนเปื้อนไวรัสตับอักเสบเอ ในงานเลี้ยงสังสรรค์ของพนักงานในบริษัท ที่จัดขึ้นระหว่างวันที่ 19 – 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 ณ โรงแรมปิงกาเดนท์ แอนริสอร์ท โดยทางโรงงานได้จัดการอบรมพนักงานในช่วงกลางวันและมิงานเลี้ยงในช่วงกลางคืน มีผู้ร่วมงานประมาณ 100 คน และมีการแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 7 คน แต่ละกลุ่มให้ทำอาหาร 2 ชนิด มารับประทานร่วมกัน จากการสอบสวนและควบคุมโรคในพื้นที่ ไม่พบผู้ป่วยรายอื่นในโรงงาน ตรวจสอบสุขภาพผู้ปรุงอาหารของโรงงานและผู้สัมผัสใกล้ชิดผู้ป่วย รวม 41 ราย เจาะเลือดตรวจ Liver Function Test พบผิดปกติ 1 ราย ตรวจ HAV-Ab IgM ให้ผลลบทุกตัวอย่าง รวมทั้งได้เก็บตัวอย่างน้ำดื่ม น้ำใช้ ในโรงงานส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ ขณะนี้กำลังรอผล

